

El somni energètic

Xavier Duran

Luis Ángel Fernández Hermana

Lluís Reales

Equip director de «Medi Ambient. Tecnologia i Cultura»

Gerald Foley, analista de la que ell mateix denominà la qüestió energètica, deia fa uns anys que un dia l'home veurà com un malson el seu propi passat energètic. Envoltat de diferents mitjans de copsar l'energia solar no comprendrà la bogeria dels qui s'embarcaren en l'aventura d'esgotar en menys de 250 anys uns recursos fòssils que havien trigat més de 600 milions d'anys a formar-se. Però encara no ens hem despertat, encara continuem en el somni. Una cosa que ni Foley ni molts d'altres autors s'han aventurat a vaticinar és com serà la transició des del malson a la reparació. Ara com ara, podem dir que com més s'endarrereixi —la transició— més gran és el mal que cometem amb la continuïtat de l'actual model energètic. La profunda divisió social, econòmica, política i cultural del món actual clava les urpes precisament en l'extraordinària disparitat dels volums i tipus de consum energètic entre regions del món i, dins d'aquestes, entre sectors socials.

En aquest número, Joandomènec Ros subratlla el caràcter esperpèntic d'aquestes diferències. Quan s'analitza l'estructura de la producció alimentària, l'autor recorda que l'ésser humà explota només unes quantes espècies de tota la biodiversitat de què es podria servir. Aquest procés de selecció ja està determinat per una aberrant escala de valors energètics, les incongruències de la qual es posen més en relleu quan es té en compte el volum i la manera com utilitza l'energia la resta dels éssers vius. Ros demostra que les consideracions assumides no són sempre les que caldria tenir en compte. Consumir més energia no és sinònim de riquesa, per més que ens entestem a certificar-ho amb els indicadors econòmics. Josep Puig analitza el canvi fonamental que es produeix a partir de la revolució industrial quan l'energia es convertí en una mercaderia. L'autor ofereix una visió històrica del concepte de recurs energètic, fins a arribar als nostres dies en què s'ha convertit en un instrument que ens fa veure el planeta com un gran menú del qual es pot escollir sense mesura ni criteri. Tot està al nostre servei. Per Puig, la conclusió és clara: hem arribat a un sistema de producció —de vida— insostenible, basat en un constant creixement de les taxes de consum sense tenir en compte els costos afegits que aquest model comporta. L'autor contraposa aquest model —basat en les energies

fòssils i la nuclear— amb un que potencia les energies renovables, com la solar o l'eòlica.

El present i el futur d'aquest dos tipus d'energies renovables són analitzats per Miquel Miró i Antoni Matínez. Els autors reconeixen que les energies renovables en general, i aquestes dues en particular, encara representen un percentatge molt petit de l'abastament total mundial. Tanmateix, exposen certes experiències que mostren la viabilitat i l'interès d'aquests dos sistemes, alhora que exposen la forma com es pot reduir els costos socials i econòmics d'altres fonts d'energia. Un impuls més gran per a l'energia procedent del vent i del Sol ha de provenir tant de les millores tecnològiques com de les mesures que hauria d'aplicar l'Administració per afavorir el seu desenvolupament.

Davant el previsible esgotament de les energies d'origen fòssil i les dificultats creixents que planteja la nuclear, el ventall d'opcions no és gaire ampli. Sembla que tots els ous són al mateix cistell: una estreta i improbable franja d'opcions que comença amb l'eficiència energètica i conclou amb la promesa de l'alta tecnologia, per ara de la mà de la fusió nuclear. Aquest marc energètic, tanmateix, amb prou feines té en compte l'actual divisió del món entre *els que tenen i els que no tenen* sinó que, per contra, la perpetua. Una modificació de la situació actual comporta

Un dia l'home veurà com un malson el seu propi passat energètic. Però encara no ens hem despertat, encara continuem en el somni

també obrir una font suficientment abundant per transformar radicalment la qüestió energètica i, alhora, arreglar els comptes amb un món marcat a foc per la frontera de la riquesa. És el que intenten plantejar David R. Criswell, Dan R. Greenwood i Robert D. Waldron amb un projecte basat en l'energia solar recollida a la Lluna. La idea ja té un dècada llarga de vida. En tan breu espai de temps, el que semblava una proposta de ciència-ficció pren cada vegada un caire més proper i realitzable. Aquest projecte s'inscriu en un corrent de pensament que proposa recórrer a una multiplicitat de fonts energètiques capaces de bregar amb els volums i les funcions d'energia necessàries en un món amb una població en constant creixement. Aquest repte és el que reprèn Michael Grubb quant analitza l'impacte del nostre model energètic sobre l'efecte hivernacle i el canvi climàtic. L'autor dibuixa un precís mapa que ens col·loca davant les dificultats econòmiques, polítiques, industrials i culturals a què ens haurem d'afrontar per resoldre el dilema clau del nostre temps: la qüestió energètica.

Aquestes diferents visions, que van des de la perspectiva biològica i històrica fins a la proposta més futurista, s'han elaborat amb el convenciment que allargar la situació actual ens conduirà al col·lapse energètic i ecològic en menys temps del que podem imaginar. Davant l'optimisme tecnològic, segons el qual sempre trobarem noves fonts i nous mitjans, hi ha l'anàlisi que parteix d'una visió global, que intenta aprendre de la natura i del passat per projectar cap al futur noves solucions per a vells problemes ●